

POSTANOWIENIE

Dnia 26 stycznia 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Robert Stefanicki

w sprawie z odwołania S. J.
od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego
o ustalenie istnienia obowiązku ubezpieczenia społecznego rolników i zapłatę
składek na ubezpieczenie społeczne,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w dniu 26 stycznia 2026 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego
w Lublinie z dnia 4 marca 2025 r., sygn. akt III AUa 7/25,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. oddala wniosek pełnomocnika skarżącego o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.**

H.P.

UZASADNIENIE

W wyroku z 4 marca 2025 r., sygn. akt III AUa 7/25, Sąd Apelacyjny w Lublinie – w sprawie z odwołania S. J. przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego o ustalenie istnienia obowiązku ubezpieczenia społecznego rolników i zapłatę składek na ubezpieczenie społeczne – oddalił apelację odwołującego się od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie z 31 października 2024 r., sygn. akt VIII U 1787/23, w którym Sąd Okręgowy oddalił odwołanie S. J. od decyzji organu rentowego – Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z 20 kwietnia 2023 r., znak: [...], w której stwierdzono podleganie ubezpieczeniu społecznemu

rolników i obowiązek opłacania składek na ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie oraz ubezpieczenie emerytalno-rentowe dla S. J. od 23 września 2013 r. Organ określił, że należności z tytułu składek wynoszą ogółem 8 892 zł, a odsetki za zwłokę do dnia wydania decyzji wynoszą 2 049 zł. Ponadto wskazał, że ubezpieczony został zwolniony z opłacenia składek na ubezpieczenie emerytalno-rentowe za II kwartał 2020 r., w związku z czym należności stanowią razem kwotę 10 650 zł.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego odwołujący się zaskarżył skargą kasacyjną. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. Wskazano, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne: czy podnoszone przez skarżącego argumenty, oparte na złej sytuacji majątkowej i zdrowotnej, nie stanowią powodów do wyłączenia ustawowego obowiązku opłacenia składek, a w konsekwencji powyższego, czy też w istocie Sąd Apelacyjny powinien ten argument uwzględnić. W ocenie skarżącego jego skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona z uwagi na bezpodstawne przyjęcie przez Sąd, że argumenty oparte na złej sytuacji majątkowej i zdrowotnej, nie stanowią powodów do wyłączenia ustawowego obowiązku opłacenia składek.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna odwołującego się nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występuje istotne

zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) oraz że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

W świetle utrwalonego już orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polega na sformułowaniu samego zagadnienia wraz ze wskazaniem konkretnego przepisu prawa, na którego tle to zagadnienie występuje oraz wskazaniu argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, w tym także na sformułowaniu własnego stanowiska przez skarżącego. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (M. Manowska (w:) *Apelacja w postępowaniu cywilnym. Komentarz. Orzecznictwo*, Warszawa 2025, art. 390). Głównym zadaniem omawianej instytucji jest zapewnienie prawidłowej wykładni i doprowadzenie do jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych (K. Osajda, *Przesłanki odmowy podjęcia uchwały przez Sąd Najwyższy w postępowaniu cywilnym*, (w:) J. Gudowski, K. Weitz (red.), *Aurea praxis aurea theoria. Księga pamiątkowa ku czci profesora Tadeusza Erecińskiego*, t. 1, Warszawa 2011, s. 427 i n.; T. Wiśniewski, *Przebieg procesu cywilnego*, Warszawa 2013, s. 383). Zagadnienia faktyczne nie podlegają ocenie na podstawie tego przepisu, gdyż jest to sfera zastrzeżona do wyłącznej kompetencji sądu orzekającego co do istoty sprawy (w tym mieszane, a więc sformułowane w aspekcie prawnym, ale jednocześnie w faktycznym T. Wiśniewski (w:) D. Dończyk, J. Iwulski, G. Jędrejek, I. Koper, G. Misiurek, M. Orecki, P. Pogonowski, S. Sołtysik, D. Zawistowski, T. Zembrzuski, T. Wiśniewski, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom. II. Artykuły 367–505*³⁹, Warszawa 2021, art. 390). Analogicznie należy traktować wymogi konstrukcyjne samego zagadnienia prawnego, formułowanego w ramach przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., oraz jego związek ze sprawą i skargą kasacyjną, która miałaby zostać rozpoznana przez Sąd Najwyższy. Zagadnienie prawne powinno: 1) być sformułowane w oparciu o

okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń; 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu; 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa i praktyki sądowej. Wymóg ten jest uzasadniony publicznymi celami rozpoznania przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej. Ograniczenie się przez skarżącego do pytania nie jest wystarczającym określeniem zagadnienia prawnego, jeżeli zagadnienie prawne nie zostało oderwane od kontrowersji dotyczących ustaleń faktycznych oraz przedstawione bez odniesienia się do ogólnych problemów interpretacyjnych celem służenia wyjaśnieniu prawa (postanowienia Sądu Najwyższego z: 16 lutego 2017 r., I CSK 555/16, LEX nr 2255332; 12 marca 2025 r., I USK 345/23, Lex nr 3845591; 24 września 2025 r., I CSK 2125/25, LEX nr 3916284; 20 stycznia 2026 r., I USK 49/26, LEX nr 4014736).

Wykazanie podnoszonej w skardze oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) – jako przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania – wymaga przedstawienia tego, w czym wyraża się „oczywista zasadność” skargi oraz argumentacji wykazującej, że rzeczywiście skarga jest oczywiście uzasadniona. Podczas gdy dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania – z uwagi na jej oczywistą zasadność w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. – niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły, czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienie Sądu Najwyższego z 20 stycznia 2026 r., I USK 49/26, LEX nr 4014736). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz

sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z: 16 marca 2023 r., I USK 163/22, LEX nr 3570640; 16 grudnia 2025 r., I USK 44/25, LEX nr 4003958; 17 grudnia 2025 r., II USK 127/25, LEX nr 3987252).

Twierdzenia o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej odwołujący się wiąże z analogiczną argumentacją jaka, w jego ocenie, uzasadnia występowanie w sprawie sygnalizowanego istotnego zagadnienia prawnego.

Taka konstrukcja uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest wadliwa. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że przesłanki określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1 (pkt 2) i 4 k.p.c. wykluczają się, gdyż skarga kasacyjna nie może być uznana za oczywiście uzasadnioną, jeżeli o występowaniu tej przesłanki miałoby świadczyć naruszenie przepisów prawa, których wykładnia nasuwa tak duże wątpliwości, że konieczne jest ich wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy w ramach sformułowanego w tej sprawie zagadnienia prawnego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2011 r., II PK 247/10, Lex nr 1274964). W postanowieniu z dnia 26 listopada 2013 r. (I UK 291/13, Lex nr 1430990; zob. także z 14 stycznia 2025 r., I CSK 3442/24, LEX nr 3817770; 17 listopada 2025 r., III USK 109/25, LEX nr 3952229), Sąd Najwyższy wyraził stanowisko, że łączenie przesłanki oczywistej zasadności skargi z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, budzi poważne zastrzeżenia. W uzasadnieniu powołanego postanowienia Sąd Najwyższy podkreślił, że w dotychczasowym orzecznictwie Sąd Najwyższy zwracał już uwagę, że jednocześnie uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi występującymi w sprawie wątpliwościami prawnymi (zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawa) generalnie wyklucza możliwość oczywistej zasadności skargi. Przesłanki uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zawarte w punkcie 1 i 4 art. 398⁹ § 1 k.p.c. wzajemnie się krzyżują i wykluczają możliwość przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania zarówno z uwagi na interes publiczny (pkt 1 powołanego przepisu), jak i prywatny skarżącego (pkt 4 powołanego przepisu). Trudno sobie bowiem wyobrazić sytuację, w której wyrok jest oczywiście wadliwy, a jednocześnie w

sprawie występuje tak poważna wątpliwość prawna, że wymaga interwencji i rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy. Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym niniejszą skargę kasacyjną podzieli przedstawione wyżej stanowisko judykatury w zakresie omawianej kwestii.

Niezależnie od powyżej stwierdzonej wadliwości uzasadnienia wniosku, podkreślić należy, że skarżący nie przedstawia istotnego zagadnienia prawnego sprawy w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Przede wszystkim stawiana w uzasadnieniu wniosku kwestia nie została określona w żadnym konkretnie wskazanym przepisie prawa regulującym sygnalizowany problem. Brakuje także rzeczowej argumentacji polemicznej, którą strona skarżąca wykazałaby, że w sprawie rzeczywiście występuje istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie wykazuje także, aby w sprawie występował stan „oczywistej zasadności” skargi kasacyjnej w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Postulowana w uzasadnieniu wniosku „oczywista zasadność” skargi kasacyjnej nie została sprecyzowana we wskazaniu konkretnego przepisu prawa, z którego naruszeniem skarżący wiązałby wystąpienie sugerowanej przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Wypada przypomnieć, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie (art. 398⁴ § 2 k.p.c.) podlegają rozpoznaniu na etapie tzw. „przedsądu”, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione. Sąd Najwyższy w ramach „przedsądu” bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie (postanowienie Sądu Najwyższego z 16 maja 2008 r., I UK 16/08, LEX nr 818572; 20 stycznia 2026 r., I USK 49/26, LEX nr 4014736).

W skardze nie kwestionuje się zasadniczego stanowiska zaskarżonego wyroku Sądu drugiej instancji, zgodnie z którym, skarżący prowadzi działalność rolniczą na własny rachunek i z tego tytułu wynika jego osobisty obowiązek opłacania składek za siebie. Z całą pewnością do opłacania składek nie są

zobowiązani pozostali współwłaściciele gospodarstwa, w tym mieszkający z nim brat, ani też współwłasność gospodarstwa nie wyłącza obowiązku opłacania składek z tytułu podlegania ubezpieczeniu rolniczemu jednego ze współwłaścicieli rolników. Zdaniem Sądu drugiej instancji trudna sytuacja finansowa skarżącego i brak środków pieniężnych nie jest powodem do wyłączenia ustawowego obowiązku opłacenia składek – może co najwyżej stać się podstawą zastosowania ulg w spłacie składek, o jakich mowa w art. 41 a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. Wniosek o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego nie mógł być uwzględniony z uwagi na to, że koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu nie przysługują pełnomocnikowi za sporządzenie nadzwyczajnego środka zaskarżenia z wadami, które uniemożliwiają jego merytoryczne rozpoznanie. Pomoc prawna powinna być udzielona profesjonalnie, a samo sporządzenie skargi kasacyjnej nie jest wystarczającą podstawą do przyznania wynagrodzenia z tego tytułu. Czynności ustanowionego z urzędu zawodowego pełnomocnika sprzeczne z zasadami profesjonalizmu nie uzasadniają przyznania mu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej (postanowienia Sądu Najwyższego z 28 marca 2024 r., I CSK 1642/23, Lex nr 3700019; 20 stycznia 2026 r., I USK 27/26, LEX nr 4014734 i powołane w nich orzecznictwo).

[a.ł]